

S

ugn. akt: I C 913/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Dutkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2022 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: **Z. M. i E. M.**

przeciwko: **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I ustala nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu z dnia 18 lutego 2008r. o nr (...) zawartej między powodami Z. M. i E. M. a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W., którego następcą prawnym jest pozwany (...) S.A. z siedzibą w W.;

II zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 115 126,03 zł (sto piętnaście tysięcy sto dwadzieścia sześć złotych 03/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 maja 2020r. do dnia zapłaty;

III zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 913/21

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 14 lipca 2021 r. przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. powodowie Z. M. i E. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie kwoty 115 126,03 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 15.07.2011r. do 16.03.2020r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 maja 2020 r. do dnia zapłaty oraz ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 18.02.2008r. Ewentualnie, w razie nieuwzględnienia powyższego żądania powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwoty 49 807,09 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 15.07.2011r. do 16.03.2020r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 19.05.2020r. do dnia zapłaty. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej.

W uzasadnieniu podano, że w dniu 18 lutego 2008 r. między stronami doszło do zawarcia umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych, udzielony w złotych polskich, waloryzowany kursem (...). Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano m.in. hipotekę, której wysokość oznaczono kwotą wyrażoną w złotych polskich oraz ubezpieczenie niskiego

wkładu własnego. Strona powodowa zaznaczyła, że zawierając umowę działała jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Powodowie podkreślili, że umowa została zawarta przy użyciu wzorca stosowanego przez pozwaną powszechnie dla celu zawierania umów o kredyt hipoteczny.

Powodowie wskazali, że pozwany w toku prezentowania oferty zawarcia umowy kredytu nie przedstawił stronie powodowej rzetelnych informacji pozwalających ocenić rozmiar ryzyka związanego z produktem powiązanim z walutą obcą oraz konsekwencji ekonomicznych zastosowanych w niej mechanizmów.

Podkreślono, że oferta kredytu przedstawiona została jedynie w świetle potencjalnych korzyści, związanych z niższą przewidywaną wysokością raty miesięcznej w stosunku do rat kredytów pozbawionych odniesienia do walut obcych. Pozwana zaniechała w toku prezentowania oferty przedstawienia jakichkolwiek symulacji obrazujących możliwe, niekorzystne zmiany wysokości rat miesięcznych, w tym w szczególności nie przedstawiła przeliczenia wysokości rat oraz należnego do spłaty kapitału kredytu w przypadku osiągnięcia przez kurs waluty obcej maksymalnych, notowanych historycznie poziomów.

W ocenie powodów pozwana w żaden sposób nie zaznaczyła także faktu wystąpienia dodatkowych kosztów związanych z odniesieniem kredytu do waluty obcej, w tym w szczególności nie dającego się uniknąć zwiększenia sumy należnego do zwrotu kapitału już w momencie uruchomienia kredytu, wynikającego z zastosowania dwóch odrębnych mierników wartości dla wypłaty oraz spłaty kredytu.

Pozwana nie wskazała przy tym czynników mających wpływ na wysokość ustalanych przez siebie mierników wartości w postaci kursów kupna i sprzedaży waluty obcej, mających być stosowanymi na użytek realizacji umowy również nie wskazała podstawy zastosowania dwóch odrębnych kursów waluty obcej w umowie kredytu nie przewidującej w swej treści jakiegokolwiek procesu wymiany walut.

Zdaniem powodów w chwili podpisywania umowy kredytowej faktyczna wysokość zobowiązań z niej wynikających pozostała niemożliwą do ustalenia a niedostateczny zakres informacji udostępnionych przez pozwaną uniemożliwił rzetelną ocenę konsekwencji ekonomicznych płynących z jej zawarcia.

Powodowie wskazali, na abuzywność postanowień zawartych w treści umowy kredytu, tj. § 1 ust. 3a, § 3 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6, § 16 ust. 3. Wskazano, że powołane postanowienia są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes powodów jako konsumentów, a tym samym nie wiążą ich. Nadto podniesiono, że przedmiotowa umowa kredytu poprzez nierównomierne rozłożenie ryzyka i uprawnień stron narusza zasady współzycia społecznego, a także nie określa wyraźnie kwoty zobowiązania w rozumieniu art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy – Prawo Bankowe w zw. z art. 353¹ k.c. Zdaniem strony powodowej skutkuje to nieważnością tych postanowień na podstawie art. 58 § 1 i 2 k.c.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany wskazał, że roszczenie powodów o zapłatę w związku z zarzutem nieważności umowy i abuzywności klauzul zawartych w umowie dotyczących mechanizmu waloryzacji kredytu, jest bezpodstawne co do zasady, a nadto niewykazane co do wysokości. Podniesiono, że rzeczywistą przyczyną powództwa nie są rzekome wady prawne umowy, ale niezależny od stron wzrost kursu (...). Wyjaśniono, że powodowie wiedzieli, iż umowa wiąże się z ryzykiem kursowym i godzili się na nie.

Wskazano, że umowa była wynikiem indywidualnych ustaleń między stronami, w szczególności to na wniosek powodów przyjęto samą walutę waloryzacji kredytu, jak i sposób waloryzacji. Podkreślono, że powodowie po poinformowaniu ich o ryzyku niekorzystnej zmiany kursu waluty i wpływu takiej zmiany na wzrost kosztów obsługi kredytu, wybrali kredyt waloryzowany. Podkreślono, że ustawodawca nie sprecyzował stopnia szczegółowości postanowień przewidujących zasady określania przez bank sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego przeliczany jest kredyt, jak i wyliczana jest kwota rat. W ocenie pozwanego nieuzasadnione

jest zarzucanie niewykonania zachowania, do którego nie był zobowiązany na podstawie obowiązujących w dacie zawierania umowy kredytu przepisów prawa.

Kontynuując, pozwany wyraził pogląd, zgodnie z którym stosowanie kursów tabelowych jest ugruntowaną praktyką rynku finansowego, oczywistą dla wszystkich uczestników rynku – zarówno banku, jak i konsumentów. Zdaniem strony pozwanej brak jest przesłanek do stwierdzenia nieważności umowy kredytu. Wskazano, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera wszystkie wymagane prawem elementy.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały stanowiska dotychczas zajęte w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 18 lutego 2008 r. powodowie Z. M. i E. M. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (obecnie: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). Powodowie umowę zawarli jako konsumenci. Celem zaciągnięcia kredytu było sfinansowanie nabycia lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w B..

Na podstawie umowy pozwany bank zobowiązał się oddać do dyspozycji powodów kwotę 200 001 zł, która była waloryzowana kursem (...). Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 13 lutego 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 91 579,74 CHF (§ 1 ust. 3A umowy).

Kwota kredytu wyrażona w walucie (...) była określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 umowy).

Kredyt miał być spłacany w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych tj. do dnia 15 marca 2038 r. Spłata kredytu miała następować w miesięcznych ratach z zastosowaniem mechanizmu opisanego w § 11 ust. 4 umowy tj. w walucie polskiej, po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godz. 14:50.

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona była w wysokości 3,66% w stosunku rocznym, marża banku wynosiła 1,00%.

Zabezpieczeniem kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty 300 001,50 zł ustanowiona na nieruchomości należącej do powodów.

Dowód: umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowana kursem (...) k. 27-37, Wniosek o udzielenie kredytu k. 107-115, decyzja kredytowa k. 116-117, harmonogram spłaty rat kredytu k. 118, oświadczenia powodów k. 119-120.

Wypłata kwoty kredytu nastąpiła w walucie polskiej w dniu 22 lutego 2008r. w kwocie 200 001 zł.

W okresie od dnia 15 kwietnia 2008r. do dnia 16 marca 2020r. powodowie wpłacili na rzecz pozwanego banku w ramach wykonania przedmiotowej umowy kredytu kwotę 152 217,12 zł tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

Powodowie wpłacili również na rzecz Banku kwotę 4 663,45 zł tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego ((...)).

Powodowie złożyli oświadczenie o tym, że zostali zapoznani z warunkami udzielenia zarówno kredytu złotowego, jak również kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej.

Dowód: zaświadczenia pozwanego z dnia 31 marca 2020 r. k. 38-46, historyczne zestawienie środków pobranych przez pozwaną w trakcie trwania umowy k. 60-65.

W pozwanym banku powodom zaproponowano kredyt indeksowany do (...). Powodowie nie mieli zdolności kredytowej na kredyt złotówkowy. Przedstawiciel banku informował powodów, że frank szwajcarski to stabilna waluta i mogą nastąpić jedynie nieznaczne wahania jego kursu. Powodowie nie wiedzieli, w jaki sposób kurs franka będzie wpływał na ich zobowiązanie. Powodów nie informowano o wielkości ryzyka związanym z zawarciem przedmiotowej umowy. Kredyt miał być wypłacony i spłacany w złotych.

Umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez bank wzorca umownego, bez możliwości negocjacji jej treści. Swoboda wyboru powodów ograniczała się jedynie do możliwości jej zawarcia bądź odmowy zawarcia na warunkach przedstawionych jednostronnie przez pozwany bank.

Powodowie zawierając przedmiotową umowę kredytu działali w zaufaniu do banku jako instytucji zaufania publicznego.

Przedstawiciel banku nie pokazał powodom symulacji dotyczącej historycznych kursów franka. Powodów poinformowano, że w dłuższym okresie kurs franka może zmienić się. Powodów nie informowano, że wzrost kursu franka spowoduje wzrost raty i kapitału do spłaty.

Dowód: przesłuchanie powódki k. 188-189, przesłuchanie powoda k. 189.

Pismem z dnia 17 kwietnia 2020 r. powodowie złożyli pozwanemu reklamację dotyczącą przedmiotowej umowy kredytu w związku z jej nieważnością.

Pozwany nie uznał roszczeń powodów.

Dowód: reklamacja z dnia 17 kwietnia 2020 r. k. 47-53, pismo pozwanego z dnia 18 maja 2020r. k. 54-56.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie w/w dokumentów złożonych przez strony w toku postępowania, jak również na podstawie przesłuchania obu powodów. Sąd uznał za wiarygodne oraz przydatne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy powołane wyżej dokumenty, albowiem zostały one sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla danego typu dokumentów. Ponadto autentyczność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania.

Dokumenty w postaci formularzu – wyliczenia z kalkulatora bankowego (...), nośnika CD dołączonego do odpowiedzi na pozew, rocznych wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych od 1950r., rekomendacji I Komisji Nadzoru Finansowego z 1999r., pisma nr NB/BI/PB/022-1/19/02 z 3 lipca 2002r. i odpisów pism Prezesa Zarządu Banków (...) nie wniosły niczego istotnego do sprawy. Podkreślić należy, że abuzywność zapisów, powinno się badać na moment zawierania umowy przez konsumenta z przedsiębiorcą. W takiej sytuacji nie ma więc znaczenia, w jaki sposób przedsiębiorca wykonywał umowę, w tym jakie zmiany w treści stosunku prawnego między stronami wprowadzał po zawarciu umowy. Zaoferowane przez strony dowody wskazują na istnienie różnych ocen prawnych kredytu, jak i na szerokie tło ekonomiczne kredytów indeksowanych. Wskazać jednak należy, że przeprowadzenie prawnej oceny umowy zastrzeżone jest dla Sądu.

Materiał dowodowy w postaci wyliczenia wysokości roszczenia powodów z pominięciem klauzul abuzywnych także nie wniosł niczego istotnego do sprawy. Sąd na etapie rozstrzygnięcia o tym dowodzie doszedł do przekonania, że żądanie ewentualne jest bezzasadne, a rozważeniu podlegało jedynie żądanie główne zgłoszone w pozwie. Dowód ten był więc zbędny dla rozpoznania przedmiotowej sprawy.

Za przydatne dla rozstrzygnięcia uznał Sąd natomiast zeznania powodów, albowiem w znacznej części korespondowały one z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy. Powodowie przedstawili okoliczności, w których zaproponowano im zawarcie umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem (...), jak również brak możliwości negocjacji poszczególnych postanowień umownych.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości z uwagi na jego nieprzydatność dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy tj. na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Podkreślić należy, że dla oceny abuzywności postanowień umowy nie ma znaczenia to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta.

Sąd zważył, co następuje:

W sprawie bezsporne było, że strony zawarły umowę kredytu na kwotę 200 001 zł, która była waloryzowana kursem (...). Wpłata kredytu nastąpiła w walucie polskiej z jednoczesnym zastosowaniem mechanizmu indeksacji, przez co została przeliczona na 91 579,74 CHF. Powodowie zgodnie z umową mieli obowiązek spłacać kredyt w miesięcznych, równych ratach kapitałowo-odsetkowych z zastosowaniem mechanizmu opisanego w § 11 ust. 4 umowy tj. w walucie polskiej, po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godz. 14:50. Zgodnie z przedłożonym zaświadczeniem pochodzącym od pozwanego banku w okresie od dnia od dnia 15 kwietnia 2008r. do dnia 16 marca 2020r. powodowie wpłacili na rzecz pozwanego banku w ramach wykonania przedmiotowej umowy kredytu kwotę 152 217,12 tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

Sąd ustalił również, że przedmiotowa umowa zawarta została z wykorzystaniem przedłożonego przez bank wzorca umowy. Powodowie wyjaśnili w wiarygodny sposób, że nie mieli żadnego wpływu na treść umowy, szczególnie w zakresie jej postanowień, które uznają za abuzywne. Z powyższego wynika zatem, że praktycznie swoboda powodów sprowadzała się do możliwości zawarcia lub odmowy zawarcia przedmiotowej umowy. Bank wykazał natomiast, że poinformował jedynie kredytobiorców o tym, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, jednak nie poinformował powodów, że ryzyko to nie jest niczym ograniczone.

Powołane przez powodów klauzule tj. § 1 ust. 3a, § 3 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6, § 16 ust. 3 umowy, w rzeczywistości mogą zostać uznane za niedozwolone. Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Jednocześnie zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.).

Zaznaczyć należy, że pozwany prowadzi działalność gospodarczą w zakresie czynności bankowych. Powodowie natomiast zawarli przedmiotową umowę jako osoby fizyczne celem zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. W świetle powyższego nie budzi wątpliwości, że powodowie w niniejszej sprawie posiadają status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Powodowie wykazali, że wskazane klauzule nie zostały przez nich uzgodnione z bankiem, a ich rola w procesie zawierania umowy sprowadzała się w zasadzie do podjęcia decyzji o zawarciu lub odmowie zawarcia umowy przygotowanej uprzednio przez bank. Jednocześnie kwestionowane klauzule mogą uchodzić za niedozwolone, albowiem przyznają wyłącznie bankowi prawo do dowolnego przerzucania odpowiedzialności za ryzyko związane ze wzrostem kursu waluty na powodów. Przede wszystkim konstrukcja indeksacji znajdująca się w umowie powoduje możliwość narzucenia przez bank wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji i wysokości odsetek, a więc głównych świadczeń powodów. Ustalenie ich wysokości wiązało się bowiem z koniecznością odwołania się do kursu walut ustanawianych w wewnętrznej, dowolnej i nieznannej powodom tabeli kursów banku. Takie klauzule już od dawna wskazywane są jako abuzywne z uwagi na nieokreślony i nieobiektywny miernik, podług którego

następuje ostatecznie określenie wysokości zobowiązania kredytobiorcy, które jest niemożliwe do przewidzenia i obliczenia w chwili zawarcia umowy (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2018 r., I CSK 628/17). Analizowane postanowienia umowy nie określały precyzyjnie rzeczywistej wysokości udzielonego kredytu, a także świadczeń kredytobiorców, w sposób możliwy do ustalenia w oparciu o czynniki obiektywne, niezależne od kredytodawcy. W szczególności nie wskazano precyzyjnie, na podstawie jakich kryteriów bank ustala kurs wymiany waluty obcej zarówno w momencie uruchomienia kredytu, jak i spłaty poszczególnych rat. Jednocześnie zaznaczyć należy, że nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Istotne jest jedynie, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a w konsekwencji – wysokości zobowiązań konsumenta.

Dalej wskazać należy, że kwota podlegająca zwrotowi na rzecz banku nie została dostatecznie i ściśle w umowie określona, nie odpowiada ona nominalnie kwocie wykorzystanego kredytu i nie są określone w sposób obiektywny zasady jej ustalenia. Ponadto wskazać należy, że zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Oznacza to, że kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu określonej kwoty środków pieniężnych, którą winna wyznaczać kwota kapitału mu udostępnionego i wykorzystanego przez kredytobiorcę. Bank nie może więc żądać zwrotu większej kwoty aniżeli ściśle określonej i oddanej do dyspozycji klienta. Wszelkie zapisy umowne dopuszczające dowolną waloryzację są sprzeczne z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 358¹ § 2 i 5 k.c. i rażąco naruszają interesy konsumenta.

Jednocześnie wskazać należy, że podnoszona przez pozwanego okoliczność, iż powodowie w trakcie trwania umowy otrzymali możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w (...) nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Podkreślić bowiem należy, że abuzywność zapisów, powinno się badać na moment zawierania umowy przez konsumenta z przedsiębiorcą. W takiej sytuacji nie ma więc znaczenia, jakie zmiany w ustawodawstwie wprowadzano po zawarciu przedmiotowej umowy, jak również w jaki sposób przedsiębiorca wykonywał umowę, w tym jakie zmiany w treści stosunku prawnego między stronami były wprowadzane po zawarciu umowy.

Z uwagi na uznanie przez Sąd abuzywności klauzul waloryzacyjnych, konieczne stało się dokonanie analizy ewentualnych skutków prawnych, do których prowadziłoby wyeliminowanie ich z umowy stron. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c., postanowienia te nie wiązałyby powodów i to od momentu zawarcia umowy kredytowej. Powyższe rozstrzygnięcie powoduje, że postanowienia te stają się bezskuteczne wobec powodów, lecz jednocześnie powoduje to powstanie pewnego rodzaju „luki” w stosunku prawnym. W związku z tym powstaje problem możliwości uzupełnienia umowy innymi postanowieniami. Z bogatego dorobku orzeczniczego (...) wynika, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy zastąpił nieuczciwe postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (por. m.in. wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., sygn. akt C-26/13). Jednakże w orzecznictwie sądów krajowych wielokrotnie potwierdzano, że w polskim porządku prawnym nie istnieją przepisy o charakterze deklaratywnym, którymi można by w ten sposób „zapłacić” niejako powstałe braki w umowie. W ocenie Sądu utrzymanie umowy w pozostałym zakresie (tzw. „odfrankowanie” kredytu) również nie jest możliwe, albowiem uczyniłoby to umowę niemożliwą do wykonania. Na marginesie wskazać należy, że zgodnie z wyrokiem (...) z dnia 3 października 2019 r. (w sprawie C-260-18), sąd krajowy nie jest również władny uzupełniać powstałej wobec uznania za bezskuteczne niektórych z postanowień umowy luki poprzez odwołanie się do kursu średniego NBP.

Zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w

szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Nieprecyzyjne i dowolne odwołanie się do bliżej nieznannej tabeli kursów sporządzonej na wewnętrzne potrzeby przez bank narusza wskazany przepis. Szczególnie istotne jest to, że strona powodowa nie wiedziała i nie mogła wiedzieć według jakiego kursu ostatecznie zostanie przeliczona jej rata, z każdym kolejnym miesiącem powodowie nie wiedzieli więc w praktyce ile wynosi rata, którą zobowiązani są uiścić. Naruszenie więc przez bank art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe jest oczywiste. Ze względu na wyeliminowanie abuzywnych klauzul waloryzacyjnych z umowy, sprzeczność umowy z przepisem art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe tylko się pogłębia, albowiem brak jest wówczas jakiegokolwiek obiektywnego miernika według którego można przeliczyć kurs walut. Powoduje to w efekcie nieważność całej umowy kredytowej – zgodnie z treścią art. 58 k.c. Dodać ponadto trzeba, że umowę należy ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami także i z tej przyczyny, że w dniu zawarcia umowy powodowie obejmowali swoją świadomością możliwość kilkuprocentowej zwwyżki i jej skutki. Taka świadomość ryzyka nie obejmuje, w ocenie Sądu, świadomego ryzyka uwolnienia kursu waluty przez kraj emisji i w efekcie zwwyżki kursu o 100%. To na pracownikach banku, jako profesjonalistach, spoczywał obowiązek wyczerpującego wyjaśnienia konsumentowi skutków takich zdarzeń, istoty gwarantowania waluty przez kraj emisji i możliwych skutków jej uwolnienia, w celu uzyskania pełnego obrazu ryzyka i możliwości jego rozważenia. Ponadto, o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, w powiązaniu z powyższymi rozważaniami, świadczy także fakt, że w przypadku tak znacznego, niemożliwego do przewidzenia wzrostu kursu waluty, cały ciężar tego zdarzenia został przerzucony na kredytobiorcę. Bank natomiast, który udzielił powodom kredytu, następnie pozyskiwał do swojej dyspozycji z tytułu rat środki znacznie wyższe, niż zaangażował, w związku z niemal podwojonym kursem franka szwajcarskiego – tak dalece niewspółmierne do środków wydatkowanych i rozsądnych zysków, że skutek ten czyni ważność umowy niemożliwą do obrony.

Nie budzi przy tym wątpliwości Sądu fakt, że zasadniczą przyczyną wystąpienia przez powodów z pozwem w niniejszej sprawie jest to, iż w okresie po zawarciu umowy nastąpił znaczący wzrost kursu (...), który spowodował poważny wzrost wysokości ich zobowiązań wobec banku. W tym kontekście dla oceny zasadności żądań powodów miało zatem znaczenie również to, czy zostali oni w sposób należyty pouczeni przez pozwanego bank o wszystkich ewentualnych konsekwencjach zawarcia umowy indeksowanej kursem (...).

Bezsporne jest to, że powodowie złożyli oświadczenie o tym, że zostali zapoznani z warunkami udzielenia zarówno kredytu złotowego, jak również kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu wnioskowanego przez powodów w obu wersjach. Oświadczyli, że rozumieją, iż z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi zaciągniętego przez nich kredytu. Powodowie oświadczyli również, że dokonując wyboru kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, mają pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami waloryzowanymi kursem waluty obcej i w pełni je akceptują. Pozornie treść oświadczenia powodów nie budzi wątpliwości co do zakresu ich wiedzy o ryzyku związanym z zawarciem umowy. Jednak dla oceny faktycznej ich wiedzy i świadomości ryzyka konieczna jest nie tylko analiza literalnego brzmienia oświadczenia, ale również okoliczności towarzyszących ich złożeniu.

Z wiarygodnych w tym zakresie zeznań powodów wynika, że przed podpisaniem umowy doszło do spotkania w banku w sprawie kredytu. Oferta kredytu w (...) została przedstawiona powodom przez pracownika banku jako korzystna i bezpieczna z uwagi na stabilność waluty. Informowano ich, że wahania kursu (...) mogą wystąpić w niewielkim zakresie, nie mówiono o wzroście o 100%, jak również o nieograniczonym ryzyku kursowym. Powodowie polegali na informacjach uzyskanych od przedstawiciela banku. Powodom nie wytłumaczono mechanizmu indeksacji kredytu i istoty spreadu walutowego. Nie przedstawiono im również symulacji wysokości rat kredytu w zależności od zmiany kursu (...). Stwierdzić zatem należy, że pracownicy banku nie mówili o zagrożeniach związanych z zaciągnięciem kredytu w (...). W ocenie Sądu takie przedstawienie niebezpieczeństw związanych z zawarciem umowy indeksowanej do (...) spowodowało, że powodowie podpisując w/w oświadczenie faktycznie nie mieli świadomości,

iż całe nieograniczone niczym ryzyko wzrostu kursu (...) w okresie, na jaki zawarta została umowa, obciąża ich jako kredytobiorców.

Zgodnie z przepisem art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, natomiast zgodnie z przepisem art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą, albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a w szczególności ten, że w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W przedmiotowej sprawie, jak to zostało wcześniej wskazane, umowa zawarta przez strony z uwagi na naruszenie zasad współżycia społecznego jest nieważna. Podkreślić należy, że również zawarcie w jej treści wskazanych wcześniej klauzul niedozwolonych powoduje jej nieważność. Jednocześnie zaznaczyć należy, że warunkiem zawarcia przedmiotowej umowy było zastosowanie w jej treści zakwestionowanych w toku procesu w niniejszej sprawie postanowień umownych, tak więc nie jest możliwe uznanie, iż umowa ta jest ważna po wyeliminowaniu z jej treści tych postanowień. Zmiana taka całkowicie zmieniałaby treść i warunki umowy.

Uznając, że przywołane przez stronę powodową klauzule w rzeczywistości są abuzywne, bezskuteczne i nie wiążą powodów, umowa jako sprzeczna z przepisami prawa jest nieważna na podstawie art. 58 k.c., a bez wyeliminowanych postanowień jej wykonanie nie jest możliwe.

Zgodnie art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową, ten obowiązany jest do jej zwrotu. Świadczenie spełnione jako wykonanie nieważnej czynności prawnej jako nienależne jest jednym z przypadków tej instytucji (art. 411 k.c.) W sprawie niniejszej mamy do czynienia z nieważnością umowy wzajemnej, przy czym świadczenia stron miały charakter jednorodząjowy (pieniężny). Po jej zawarciu bank przekazał do dyspozycji powodów określony kapitał. Następnie przez wiele lat powodowie spełniali świadczenia odpowiadające określonym w umowie ratom kapitałowo-odsetkowym.

Tego rodzaju sytuacja nakazuje rozważenie zasadności roszczenia powodów o zapłatę z uwzględnieniem przepisu art. 409 k.c., zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Istota problemu sprowadza się do wykładni sformułowania zużył lub utracił (korzyść) w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Wykładnia językowa nie prowadzi do wystarczającego rezultatu, nakazuje jedynie badać stan wzbogacenia strony, która uzyskała korzyść majątkową. Natomiast nie można jednoznacznie stwierdzić, czy roszczenia stron należy rozpatrywać zupełnie od siebie niezależnie, czy też świadczenie wzajemne należy brać pod uwagę jako element stanu majątkowego strony wpływający na wysokość wzbogacenia. W doktrynie problem ten jest dostrzegany jako spór pomiędzy zwolennikami tzw. teorii dwóch kondycji (nakazującej niezależne rozliczenia roszczeń) i tzw. teorii salda (uznającej, że w razie świadczeń wzajemnych istnieje tylko roszczenie wobec tego podmiotu, który uzyskał korzyść o większej wartości).

Zgodnie z zapatrywaniem, któremu wyraz dał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021 r. (sygn. akt III CZP 6/21), w przypadku następczej nieważności umowy, jak w sprawie niniejszej, po obu jej stronach występują dwa niezależne od siebie roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Uwzględniając fakt, że powołana uchwała zyskała moc zasady prawnej, a co za tym idzie jako taka stanie się wiążącym elementem orzekania przez Sąd Najwyższy w innych tego rodzaju sprawach, Sąd uznał za zasadne przyjęcie prezentowanego poglądu za w pełni przystającego do sytuacji faktycznej, prawnej oraz procesowej w niniejszej sprawie, co skutkowało uwzględnieniem roszczenia głównego o zapłatę, w zakresie wyrażającym się sumą wpłat powodów na rzecz banku w wykonaniu przedmiotowej umowy w okresie od 29 grudnia 2006r. do 9 lipca 2021r.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu z dnia 18 lutego 2008r. o nr (...) zawartej między powodami a pozwanym - pkt I sentencji wyroku.

Mając na uwadze wszystkie przytoczone okoliczności, Sąd na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 115 126,03 zł wraz z odsetkami ustawowymi

za opóźnienie od dnia 19 maja 2020 r. do dnia zapłaty (pkt II sentencji wyroku). O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. zgodnie z żądaniem pozwu w tym zakresie.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt III sentencji wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c., obciążając przegrywającego pozwanego kosztami postępowania poniesionymi przez powodów. Na koszty procesu, które ponieśli powodowie, złożyła się uiszczona przez nich opłata od pozwu – 1 000 zł oraz koszty wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika – 10 800 zł (§ 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł. Z uwagi na powyższe Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 834 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty. Sąd nie znalazł przy tym podstaw do przyznania stronie powodowej kosztów zastępstwa procesowego na rzecz każdego z powodów. Podkreślić bowiem należy, że wygrywającym proces współuczestnikom, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego radcę prawnego, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika (uchwała SN z 30 stycznia 2007 r., sygn. III CZP 130/06).

SSO Agnieszka Dutkiewicz

Zarządzenia:

O..

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. pozwanego;

Z wpływem albo za 14 dni.